

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilu Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 30.— Din, za naročnike v inozemstvu 40.— Din letno.
Posamezna številka po 1.— Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 75 para za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 25 Din.

Telefon uredništva
štev. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat 75 para za nadaljnja uvrštenja primeren popust. Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstva naročnino posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

Predlogi iz pokrajin na II. državni učit. skupščini v Sarajevu, z dne 20., 21., 22. septembra t. l.

Najvažnejši del državnih učiteljskih skupščin smatramo lahko poleg pragmatičnih razprav tudi predloge, ki jih predlože skupščini posamezna poverjeništva.

Posebno važni so ti predlogi za notranjo konsolidacijo naše organizacije, pa tudi šolstva, učiteljstva in splošno prosvete v državi, ker nam izražajo zahteve učiteljstva iz pokrajin in so direktivni centrali za usmerjenje stanovske in prosvetne politike s strani organizacije. Ti predlogi so najširši izraz smeri, ki jo zahteva učiteljstvo cele države od UJU.

Zal nam predlogi in sklepi do danes niso bili na razpolago tako kakor smo jih mi želeli priobčiti, zato jih prinašamo šele danes, a zato po originalnem zapisniku, kakor so bili predloženi in sprejeti.

Stališče hrvatskega učiteljstva k načrtu šolskega zakona.

Poverjeništvo UJU Zagreb predlaže zaključke I. skupštine poverjeništva UJU Zagreb od 5. avgusta 1922. u stvari izmjena o »Načrtu zakona o osnovnim školama u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca po redakciji Glavnoga Prosvetnoga Savjeta i prosvjetnih delegata iz pokrajine«. Zaključci ovih stvoreni su u raspravi na osnovu prijedloga kotarskih (sreskih) učiteljskih društava Hrvatske i Slavonije u sastavu Udruženja Jugoslovenskog Učiteljstva.

Sklep: Jednoglasično zaključene sve tačno raspravljene predložene izmjene — s nekoliko dopuna ili preinaka — prihvatiti kao predlog glavnoj skupštini.

Predlog je potpisano po povjereniku Josipu Šakoviću i tajniku Antunu Tunklu.

Predlogi poverjeništva UJU Sarajeva, potpisani po povjereniku Risti Sušliću i tajniku u. z. nečitljiva potpisa:

Zakon o penziji vdov in sirot.

1. Zakon o penzijama učiteljskih udovica i siročadi, koji vrijedi za Srbiju, Crnu Goru i Vojvodinu, da se protegne na cijelu kraljevinu.

Poročene učiteljice.

2. Udate učiteljice da se u dodacima izjednače s ostalim svojim drugovima, t. j. da dobiju potpune dodatke.

Srbski šolski zakon iz l. 1904.

3. Zakon o narodnim osnovnim školama od god. 1904., koji vrijedi za Srbiju, Crnu Goru i Vojvodinu, da se protegne na cijelu kraljevinu.

Všetete službenih let do vojni prizadetim učiteljem.

4. Učiteljima iz cijele kraljevine, koji su svršili nauke 1914. godine, pa usljed rata ma s kojih razloga izgubili godne službovanja, da se te godine uračunaju u službu — izuzev vrijeme vojne obaveze, kako je to učinjeno u Srbiji i Crnoj Gori. (Je zadeva že ugodno v istem smislu rešena in smo v zadnji št. Uč. tov. objavili oba zakona.)

Prosvetna politika v Bosni in Hercegovini.

5. Prosvjetnoj politici u Bosni i Hercegovini da se posveti veća pažnja od strane državnih vlasti a naročito da se poveća broj škola i muških učiteljskih lica, te da se ukine prekodnevna nastava.

Versko čtivo v berilih.

6. Da se pri sastavljanju novih udružbenika pazi, da se u njih unesu samo ona vjerska pitanja koja su zajednička za sve naše vjere.

Sklepi: Svi prijedlozi osim pod 3. jednoglasično su prihvaćeni za skupštinu; 3. zahtjev 5. prijedloga neprovediv.

3. prijedlog odbijen sa pet glasova proti jednoga s razloga, što bi se raspravljajem ovoga prijedloga ništio rad za donošenje novoga jedinstvenoga školskoga zakona koji rad je već napola svršen.

Član odbora Nikola St. Jovanović iz Bjeline zastupat će na skupštini svoje odvojeno mišljenje za prijedlog III.

Poverjeništvo UJU — Ljubljana stavlja prijedloge potpisane po povjereniku Luki Jelencu i tajniku Rudolfu Dostalu:

ljansko okolicu. Na to mesto ga je dvignila njegova sposobnost in izredna marljivost v šoli in izven šole. Takoj v prvih letih svojega učiteljstva je stopil pred slovensko publiko s pesniškimi in pripovednimi prispevki v »Vrtcu« in »Zvončku«. Zelo marljiv sotrudnik je bil tudi »Domačemu Ognjišču« in »Naši Bodočnosti«. Temu listu je bil tudi eno leto urednik in lahko povdarjamo: najboljši urednik, ker je kot izkušen učitelj in vzgojitelj natančno razumel smer in potrebe listu, ki je bil namenjen šolodrasli mladini. Poleg tega je pridno zalagal s članki pedagoške vsebine tudi »Popotnika« in »Učiteljskega Tovariša«. Rapetova delavnost se je gibala in se giblje vedno z najboljšim smotrom pred očmi: z vsemi najboljšimi silami koristiti slovenskemu šolstvu, učiteljstvu in narodu. Pa tudi kot okrajni šolski nadzornik opravlja svoje delo tako točno in vestno, da ga čista prijatelji in da mu neprijatelji ne more do živoga.

Z Rapetovim imenom je najtesneje združena naša mladinska književ-

1. Izmjene i dodaci pravilima UJU. (Predlog za izpremembo smo svoječasnno v celoti objavili v Uč. tov.)

2. U službenoj pragmatiki državnih činovnika da se prihvate sahtjevi učiteljstva građanskih škola i škola za gluvo-njemu i slijepu djecu u Sloveniji u pogledu uvrštenja ovih učitelja, koji imaju strukovni ispit, u jednu činovničku kategoriju više od osnovnoga učiteljstva ili da se ovim učiteljima dade za 30 od sto veća plata, uračuniva u napredovanje i mirovinu. Ovo se opravdava i težim radovima tim školama. (Predlog je bil objavljen v celoti v Uč. tov.)

Zahteva enega uradnika - učitelja iz Slovenije v ministarstvu prosvete.

3. U ministarstvo prosvjete da se postave referenti iz svih školskih oblasti, naročito s obzirom na posebne školske prilike u dosadanjim pokrajinama. (Ta predlog je netočen v zapisniku, priobčen je bil v celoti v Uč. tov.)

Delno ukinjenje prosvetnoga proračuna za Slovenijo.

4. Da glavni odbor UJU zatraži od ministra prosvjete, da se ukinu te stavke u prosvjetnom proračunu za Sloveniju u iznosu 30 milijuna dinara, a koje su bile do sad za pokriće posebnih tamošnjih škola i upraviteljskih doplataka, nanovo u proračun unesu, i to tim prije što uklanjanje tih stavki za Sloveniju nije u skladu s budžetom odobrenim po Narodnoj Skupštini.

Sklepi: prijedlog 1. otputiti glavnom odboru na riješenje; prijedloge 2., 3. i 4. jednoglasično prihvatiti pred skupštinu; u prijedlogu 2. zahtjev, da se učiteljstvu gluho-nijemih i slijepih škola službovno vrijeme računa kao učiteljstvu na težinu eksponiranim mjestima, odbiti kao neopravdan.

Nagrade učit. v Dalmaciji za pouk analfabetov.

Prijedlog Aleksandra Devčića, poverjenika UJU iz Splita prihvaćen u stvari zahtjeva za podijeljenje nekoliko stipendija za obrazovanje učitelja iz zagorskih krajeva Dalmacije, gdje je nedovoljan broj škola. Prijedlog o isplati, uplata u penziji

fond siročadi umrlih učitelja i učiteljica stvarno nemoguć. Ostali prijedlozi uzeti u obzir kod drugih predlagača.

Pravna uređitev prosvetnih razmer.

Prijedlog okružnoga učiteljskoga društva UIU u Travniku o školskim podvornicima, proširenju škola i premeštanju učitelja riješiti će se novim školskim zakonom, a za sada ova pitanja spadaju u kompetenciju pokrajinske uprave za Bosnu i Hercegovinu.

Učni načrti.

Prijedlog o izrađivanju nastavnoga plana provodi se i bit će proveden redovnim putem.

Prijedlog o učestvovanju učiteljstva u t. zv. sitnom radu u narodu da se preporučiti pred skupštinu.

Prijedlozi učiteljskoga društva sreza apatinskoga već uzeti u obzir.

Zakon o »obči uprav.« države in prosvetna uređitev države.

Prijedlog člana UJU Žike Radosavljevića iz Beograda o odnosu zakona o općoj upravi zemlje prema položaju škole i učiteljstva bespredmetan je onim danom, kad novi školski zakon stupi na snagu, jer će taj zakon — prema prihvaćenom nacrtu — učiniti školu potpuno nezavisnom. Jednoglasično se prihvaća mišljenje izvjestitelja.

Ureditev položaja egzarijskih učiteljev.

Prijedlog Sime Simića, delegata učiteljskoga zbora iz Debra, o regulisanju položaja egzarijskih učitelja da se predloži ministru prosvjete putem glavnoga odbora na nadležno riješenje.

Predlog o rekviziciji za pasivne kraje.

Prijedlog Jurja Mravina, delegata ličkoga učiteljskog društva, o zahtjevu za rekviziciju žitarica i drugih životnih namirnica za prehranu krajeva, kojima prijete glad, ne spada u kompetenciju UJU, ali se jednoglasično zaključuje predložiti skupštini, da putem javnosti apelira na državne faktore i privatnu inicijativu, da se u interesu održanja našega naroda i

FR. SUHER :

O pomenu risanja.

II. Risanje duševnovzgojni predmet.

a) Snovanje predstav.

1. Zgled: Iz naravoslovne ure je znan učenec »hrošč«. Pa će bi moral natančno navesti njegove dele, ne ve marsičesa, niti ne, koliko tarznih členov ima na nogi. Pri praktičnem nastopu trdi gojenec, da ima čebela želo v glavi. Ako bi moral učenec risati hrošča in ako bi se pripravljaj gojenec (gojenka) risaje, tedaj bi bil vsak primoran, predmet ogledati natančno, in na jasnem bi si bil o teh narisanih rečeh.

2. Zgled: Oblike lista si šele ogledamo dobro, ako ga rišemo.

3. Zgled: Oro —, hidografija in topografija ter njihovo razmerje v deželi si šele predočimo nazorno, ako narišemo zemljevid.

4. Zgled: Pojm kvadrata, romba, kakega geometričnega telesa se razjasni, ako vse to rišemo.

5. Zgled: Pokrajino bomo znali popisati dobro, ako smo jo prej risali ali slikali.

6. Zgled: Kolikokrat gledaš na svojo žepno uro; pa ni gotovo, da veš, kaka je na njej številka štiri ali šest. (Znan dovtip!)

Pristopite k

„Jugoslovanski Matici!“

LISTEK.

Andrej Rape.

(Ob 50 letnici njegovega rojstva.)

Andrej Rapè, okrajni šolski nadzornik za ljubljansko okolico, praznuje dne 30. novembra t. l. petdesetletnico svojega rojstva. Rapè je s svojim vztrajnim in požrtvovalnim delom potegnil tako globoko brazdo na našem šolskem polju, da je dolžnost našega glasila, da se spominja tega rojstnega jubileja, ki vzbuja čuvstva odkrite hvaležnosti v srcu vseh, ki so deležni uspehov neumornega dela našega prijatelja in tovariša Andreja.

Rojen je bil Andrej Rapè v Rafolčah pri Lukovici dne 30. novembra 1872. l. Maturiral je na ljubljanskem učiteljskem 1. 1894. Njegova prva služba je bila v Zalemlogu; stalno mesto je dobil v Olševku pri Kranju in od tu je bil pa imenovan l. 1903 kot nadučitelj v Smedniku in l. 1908 je pa prišel na III. m. deško osnovno šolo v Ljubljani, danes je pa zelo čislani in spoštovan okrajni šolski nadzornik za ljub-

njegove prosvjete gladom ugroženi krajevi što bolje snabdiju najpotrebnejim životnim namirnicama.

Predlogi »Odbora za predloge« skupščini:

1. S obzirom na veliko skupščino da se što prije regulišu materialni odnosi učiteljstva, koji su ovako neizdrživi i prijete katastrofom.

Naraščanje draginje in učiteljstvo.

2. S istih razloga da se glavni pokrajinski gradovi Zagreb, Ljubljana, Sarajevo i Split, kao i sva okružna mjesta pasivnim krajevima uvrste u prvi skuparinski razred;

u drugi skuparinski razred da se uvrste sva veća mjesta s razvijenim industrijskim poduzećima;

u treći skuparinski razred sreska za životne prilike teža mjesta.

Stanarina enaka za vso državo.

3. Stanarinski dodaci da se protegnu na svu kraljevinu prema stanbenim razredima za učiteljstvo, koje nema stana u naravi i ogrijevni drva.

Jednoglasno prihvaćeno.

Nuja potreba enotnega šolskega zakona.

Jedinstveni školski zakon da se neizostavno donese već u jesenskom zasjedanju Narodne Skupštine. Zaključeno jednoglasno predložiti da skupština ovo energično zatraži od svih merodavnih faktora u interesu državne i narodne prosvjete.

Ferijalni Savez.

Dosti je bilo predlogov, nasvetov glede F. S., a faktičnega se do sedaj ni ukrenilo še ničesar. Ne čakajmo nepotrebne ugodnosti, ki ni samo za dijaštvo važna, ampak v prvi vrsti za učiteljstvo, katerim življenska usoda ni ublažila in izpopolnila denarno podlago ki je potrebna ravno v sedanjih težkih časih.

Ko so letošnji abiturijenti organizirali poučno potovanje po naši državi, sem pričakoval, da se bo tudi kak učitelj oglašil s parolo: **Tudi mi, izmed katerih mnogih ni prekoračila niti meje Slovenije, hočemo spoznavati naše južne brate, istinito videti s krvo nasičeno Kosovo polje in druge kraje ki so polni zgodovinskih dogodkov.**

Veselilo me je, ko so se abiturijenti ojunčili za ekspedicijo in so jo tudi častno rešili; vsak se bo v poznejših letih živo spominjal bratske gostoljubnosti Srbov, prirodnih bogastev, njih šeg itd. Nekdo sem slišal, pri metodiki; čim bolj nazorno boš poučeval, tem bolj bodo učenci sprejemali in trajnejše obdržali snov.

Mi nismo še vedno učenci, ki stremimo, da izpopolnimo to, kar je zagrešilo učiteljske. Požirali smo suhoparne črke pri zemljepisnih urah in sedaj, ko smo se naveličali teorije, hočemo vsaj stotino tega na lastne oči tudi videti! Naj bo dovoli razlage za samo ob sebi umevne resnice.

Marsikdo poreče: »Čakajmo na F. S.« Kakor hitro razširi F. S. svoj delokrog na učiteljstvo, če sploh to dočakamo, io bo vsak učitelj udaril po svojem programu tja kamor bo zaželelo srce ali razum. Uspeh potovanja posameznikov bi bil v primeri z uspehom skupnega potovanja naravnost minimalen.

Lansko leto sem tozadevno predlagal pri učiteljskem društvu N. in sem se pri predlogu omejil samo na F. S. in v teko-

Zakaj vse to? Če smo primorani, upodabljati predmet, tedaj ga moramo ogledati natančno. Risanje zahteva natančno nazorovanje. Iz natančnih nazorov pa nastanejo jasne predstave, le iz jasnih predstav so možni jasni pojmi, iz jasnih pojmov pravilne sodbe in iz teh pravilni zaključki. Risanje neguje vse zmožnosti predstavljanja; vzgojuje torej um.

b) Vzgoja spomina.

1. Obliko si zapomnimo iz nazornega nauka, predmet iz prirodopisa, geografične pojme, znanje, ki se tiče dežel itd. lažje in trajneje, če vse, kar se na to nanaša, narišemo, ko se učimo.

Učitelj element. razreda je obravnaval jesen in njene darove: gozdno in poljsko sadje (korenje, repo, jabolko itd.). Dokler se je samo govorilo, si niso mogli otroci zapomniti teh imen, ker so bili tujega učnega jezika malo zmožni. Ko pa jim je učitelj vse te predmete narisal na tablo, so znali imenovati vse, kadar je kazal risbe predmetov. Še pri ponavljanju, ko je že bilo vse zbrisano, so gledali vedno na tisto mesto, kjer je bil narisana prej predmet, ki so ga morali imenovati. (Zgledi vizuelnih tipov.)

2. Narobe je risanje preizkušnja za to, ali so naše predstave o kakem predmetu jasne ali ne. Kar si predstavljamo prvotno jasno, to moramo tudi preprosto narisati.

čem šolskem letu sem zopet predlagal pri učiteljskem društvu M., naj ne čakamo na F. S., ampak naj brez F. S. organiziramo izlet v prihodnjih velikih počitnicah, katerega naj priredi slovensko učiteljstvo. Z velikimi počitnicami ne bomo tako razpolagali, ker nas čaka — mlažje učiteljstvo — po novem zakonu o ustroju vojske, vojaško službovanje in v počitnicah marsikdo želi videti kraje tudi izven naše države; pozneje ga pa potovanje itak ne veseli. Aranžma za potovanje ni težak in to potovanje je lahko v prihodnjih počitnicah že »fakt«, pričakujoč od merodavnih faktorjev materialne ugodnosti. Trdno sem prepričan, da s tem predlogom ne bom osamljen in da bom našel oporo vsaj pri mlažšem učiteljstvu. Zato tovarišice, skrbite, da postane to vprašanje aktualno. Vse nasvete in predloge pošiljajte na naslov: Slavko Mrovlje, učitelj, Vel. Lašče.

Vsi, ki imate resno voljo pri ranžiranju sodelovati in se potovanja sigurno udeležite, na delo in o velikih počitnicah se vidimo.

S tovariškim pozdravom S. M.

Vestnik za učiteljski naraščaj.

UČITELJEVA PRIPRAVA NA POUK.

Od mnogih strani se zahteva priprava na pouk, toda skoraj nikdar ne vidimo in čitamo navodil, kako se ima ista izvršiti.

Zato gotovo ne bo odveč, ako podamo v naslednjem nekaj migljavov za prepotrebno pripravo v omenjeno svrhu.

Vsaka taka priprava naj bo praktična, pregledna in večkrat uporabna. Ob začetku šolskega leta ima učitelj zbrati in razvrstiti učno snov, vsaj za važnejše predmete, da bo imel celo leto jasn cilj in dobro vidne občestne mejnike pred seboj. Datum in učnega tedna ni treba navajati, ker ne moremo predvideti dogodkov, ki često ovirajo potek rednega pouka. Pri seznamu in izbori beril naj se ozira seve tudi na realistično snov, proza se naj menjava z vezano besedo, etična berila z opisnimi i. dr. Določiti naj se, katera berila se bodo nadrobno obravnavala in katera le kursorično čitala.

Takšna, nekako naj bi bila splošna priprava, obvezna tudi za starejše učitelje.

Se razume, da se bodo morale mlade učne osebe delj časa pomuditi pri taki pripravi, a to jim mnogo hasni, ker se na ta način najprej seznanijo z učno snovjo.

Kar se tiče tedenske ali dnevne priprave, je pa sledeči način najbolj priprost in praktičen. Zvezek večjega formata se naj razdeli za posamezne predmete. Na eni široki strani zapisujem tudi lahko snov več predmetov v navpičnih predalih. Ako imam več oddelkov, se le ti predali razpolovičijo itd. Na levo stran (v rubriko) se zabeleži datum, v predal pa bolj ali manj natančna navedba snovi za eno ali tudi več ur, kakor pač nanese značaj lekcije in obsežnost formalnih stopenj. Če treba, se napiše vanj tudi dispozicija in na kratko skicirana učna slika. Par primerov naj nam to bolj pojasni! 10. učni teden: Čitanje: »Drago zelišče«. Učence opozorim uvodoma na nekatera zdravilna zelišča (pepin, kadulja, kamelice...) ki jih rabimo zoper bolezni. Danes bomo čitali o nekem posebnem zelišču, ki nam olajša težave in nadloge. Sledi metodično podavanje. Učence je dovesti do teh le zaključkov: Dekli sta bili enako krepki ter sta nosila enako težko breme, a Urša ga je brez godrnjanja nosila, ker je bila potrpežljiva. Pojem potrpežljivosti je razviti. Pomen te kreposti za posamnika in družbo. Zgledi iz življenja otrok. Prisposoba: Potrpežljivost je drago (zdravilno) zelišče.

Slovnica: Izpeljava pridevnika s pripomami —av, —iv (—lji) in —n. Tvoritev iz samostalnikov in glagolov je pri podavanju grupirati. Primere vzamemo iz slovnice, iz beril ali druge otrokom znane snovi (3 ure). (Dalje prih.)

3. Čim večkrat reproduciramo svoje predstave risaje, tem lažje se izvrši reprodukcija v govoru. (Foerster zahteva, naj bi se otroci zanimali za to, kako risanje resnično podpira.)

Torej: Kakor z govorom, gojimo spomni tudi z risanjem s to razliko, da risanje mnogo jasneje reproducira predstave nego jezik. (Absolutna resnica.) Mislimo v podobah, ne z besedami. Naše misli se morejo zato predstavljati jasno samo s podobami. Z vsakim reproduciranjem predstave gojimo spomni. Risanje je takošno reproduciranje v najdovršenejšem zmišlu besede; zato torej gojimo z njim spomni.

c) Gojitev domiselnosti.

1. Otrok slika žabo z rdečo barvo. Nekdo ga vpraša: »Žaba je vendar zelena, zakaj jo rišeš rdečo?« Otrok odgovori: »Pa rdeča žaba je lepša nego zelena.«

2. Otrok ilustrira izmišljen dogodek: Dečka se pogovarjata. Gresta krast jabolka. Zlezeta na drevo. Nabašeta si polne žepa. Lastnik jih prežene. Ko bežita, obvisita v plotovi luknji. Tepe-na sta.

3. Iz izrezkov barvastega papirja se postavljajo obrzci in se potem rišejo. Iz naravnih oblik listov, cvetov, metuljev itd. se tvorijo kra-

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

—t Denar učit. na obrt. nad. šolah v Ljubljani. Dne 13. nov. t. l. je imelo učiteljstvo ljublj. obrt. nad. šol sestanek na katerem je sklenilo izjavo in stavilo rok za izplačilo zaslužka za mesec julij t. l. mestnemu magistratu. Šolska vodstva so dobila sedaj na to vlogo dopis, da se izvrši izplačilo 24. nov. t. l. da pa magistrat še tudi ni dobil prispevkov od prizadetih faktorjev.

Iz Jugoslavije.

— Ne norčujte se! Zadnjič smo objavili oklic glede cenejših živil (masti, moke in sladkorja) uradništvu. Če bi znali kako se namerava razdelite, bi ga ne! Danes doznavamo, da so vso akcijo že zopet zavojevale »uradniške« zadrug, v prvi vrsti za svoje člane. »Osrednja Zveza« se je odločilo borila proti temu in ii je bilo tudi obljubljeno da bodo živila razdeljena po resorih. Toda pri nas je že vse tako, da »tajni« elementi obrnejo vse, kar je določeno v obči blagor — v ožji, ali celo zasebni blagor. Dvomimo, da bodo režijski stroški manjši preko »uradniških« zadrug, poleg tega se temu priključijo še ono špekuliranje za pridobivanje članov, ki pridejo »prvi v poštev« itd. itd. Na Hrvatskem se že izpeljuje akcija tako, da dobe oni uradniki, ki niso člani zadrug, živila preko svojih resorjev. Kako bo pri nas, vse molči — »tajni« elementi se pa igrajo z »akcijo za uradništvo«. — K vsemu stopanju danes ne moremo drugega izjaviti, nego da izrečemo svoj iaven protest, da se tako norčuje iz uradništva.

— Na smrt bolna učiteljca s 142 Din mesečne plače. (Slika naših socialnih razmer.) Tipično sliko neurejenih razmer in bede, v katero lahko zaide učiteljstvo po krivdi drugih, nam kaže slučaj tovarišice J. St. v Mariboru. Naj o njem govore suha dejstva: Imenovana je poučevala leta 1920/21. v zaključnem razredu dekljiške šole. Vsled pomanjkanja prostorov, je bil njen razred nameščen v neki sobi pri podstrešju, ki ni bila nikoli namenjena za razred. Dotična soba ima cementna tla in centralna kurjava šole sploh ni napeljana v to sobo. Zato temperatura ni nikoli presegala 9°, največkrat pa se je počevalo pri 7° ali 8°. V takih razmerah je samoobsebi umevno, da so nastopile posledice, ki so morale priti. Mlada učiteljca je za božič 1920 zbolela na pljučnem vnetju in legla v posteljo. A ker je bila tovarišica prevestna in marljiva, je ni dolgo držalo doma. Že po enem mesecu je šla zopet v šolo, četudi ni bila še popolnoma zdrava. In seveda zopet v isti mrzli razred! Naravno, da je nastopila v takih razmerah reakcija. Dobila je pljučni katar, iz katerega se je razvila jetika. Po kratkih tednih je legla v bolniško posteljo, na katero je prikljenjena že skoraj dve leti. To poglavje je sicer pretresljivo trpko a vendar se je moralo razvijati v takih razmerah prav tako in nič drugače. Še bolj pretresljivo in trpko pa je drugo poglavje tragedije mladega življenja naše tovarišice, katerega pa so zakrivila neizprosni paragrafi in neusmiljeni birokratizem, kateremu je paragraf vse, življenje pa nič. — Prišlo je ukinitje draginjskih doklad vsem, ki so bili že nad 6 mesecev na dopustu. In kakor je že pri nas običajno, da pridejo naredbe, ki sežejo globoko v naše meso zelo pozno in se še boli pozno izvedejo, tako je bilo tudi tukaj S 1. okt. 1920 so ji ustavili draginjske doklade in obenem

silni prveci, ko jih idealiziramo in štiliziramo. Porabimo jih v sestavljenih okraskih.

4. Učenec vidi pred sabo hišo in jo nariše v par črtah. Telo se nariše s ploskvo ali pa še celo z odmišljenimi črtami.

5. Učenec riše shematično električen kolovrat.

Ko se riše rdeča žaba, se ilustrira dogodek, kombinira z barvastimi papirji itd. deluje kombinirajoča domiselnost.

Če se ilustrira ali pa riše predmet na pamet pa tudi mnogokrat drugače, deluje determinirajoča domiselnost. Ko rišemo hišo shematično, idealiziramo, štiliziramo itd. deluje abstrahirajoča domiselnost.

Kakor noben drug predmet občeizobrazovalne šole, vzgaja risanje gojenčevo domiselnost.

d) Vzgoja lepočutja.

Kakor v nobenem drugem predmetu, je tukaj prilika, da vpliva na otroški okus in lepočutje z gled.

To se zgodi: 1. tako, da se izbirajo iz prirode za risanje najlepši predmeti. Učitelj jih izbira sam, pa navaja tudi učence, da jih iščejo. 2. Učitelj ponazorava način upodabljanja na svojih narisih, na vzornih risbah učencev in na umetniških delih. 3. Učenci tekmujejo med sabo.

odredili, da mora vrniti znesek 4716 K, katerega je bila preveč prejela na draginjskih dokladah. Ta znesek so ii odtogovali, in je prejela mesečno le 932 K. — Ker pa nesreča nekoli ne pride sama, ampak ima navadno neprijetno spremstvo zato se je pridružil temu udarcu še drugi. Hčerka je podpirala svojo mater 70letno upokojenko in prejela tudi zanjo draginjske doklade. Morala je še te vračati. — Bolna tovarišica je uvidela da tako ne more ne živeti ne umreti, Da bi zadostila neusmiljenim paragrafom, je nastopila aprila letos z največjo težavo zopet pouk. Z majem so ji zaradi zopetnega nastopa službe nakazali cele prejemke. Na, ko bi mogla opravljati službo! A tega ni mogla. Samo 14 dni je vzdržala z največjim naporom, potem pa zopet legla. Celu plačo z draginjskim dokladami pa je dobivala še tri mesece. V tem času pa se je zopet zavrtelo uradno kolo in ji prineslo zopetno ukinitje draginjskih doklad in njihovo vrnitev, teh doklad, in tako dobiva sedaj mesečno 142 Din — prejemkov. Kako živi s to malenkostjo bolnik, ki rabi tečne hrane, postrežbe, zdravnika in zdravil v sedanjih razmerah, o tem naj si napravi sodbo vsakdo sam. — Ne mislim pisati jeremijad. Pribijem samo eno: Slučaj tovarišice J. St. je kulturn in socialen škandal, ki je mogoče le v današnjih razmerah, kjer je paragraf vse, realno življenje pa nič. Če se je na eni strani moralo zadostiti neizprosnim paragrafom, bi se bila morala dobiti na drugi strani sredstva, da se ta udarec omilili na ta ali oni način, pa naj bi se dobila ta sredstva v kateremkoli fondu, ali pod kateremkoli imenom. To je eno. Drugo pa je, da bi morali tudi onotegljajji imeti neko mejo, preko katere bi se ne smelo iti. Če oblast zakrivi, da preveč izplačuje cele mesece, potem naj se odtrguje in vračuje, kakor se more pa naj traja vračevanje makari leta in leta. — Tretje pa zadeva našo stanovsko organizacijo. Naša stanovska in človeška dolžnost je, da pomagamo svojim tovarišem in tovarišicam v podobnih slučajih. In vendar nimamo v tem oziru prav nikake naprave razum prostovoljne zbirke. Ta slučaj nam kaže, da bodemo morali svojo organizacijo izpopolniti tudi v tem oziru. V samopomoči je rešitev! Kako in kaj je treba ukreniti, o tem naj razmišljajo merodajni faktorji. — Hren.

— Naročnike »Narodne Prosvete« v Sloveniji, ki so še na dolgu za list, opozarjamo, da dobe te dni od pov. UJU označen znesek, ki ga dolgujejo in prosimo, da v smislu dopisa čimprej poravnajo naročnino, kakor je označeno v dopisu.

— Okrajnim učiteljskim društvom. Okrajno učiteljsko društvo v Murski Soboti je sprejelo na svojem zborovanju dne 11. nov. t. l. resolucijo, priobčeno v današnji števi. »U. T.« med »društvenimi vestni«. Vsa okr. učit. društva naprošamo tem potom, da se na svojih zborovanjih pridružio naši resoluciji ter z nami zahtevajo uvedbo strogo iredentistične vzgoje v naše šole. Ena tretjina naših bratov ječi pod krutim jarmom suženjstva; njihova usoda je v naših rokah in v rokah nam izročene mladine. — Učit. društvo v Murski Soboti.

— Delo Glavnega Prosvetnega Sveta. U Glavnem Prosvetnom Savetu završen je zakonski projekt o uredenju Glavnog Prosvetnog Saveta — N. P.

— Promoviran bo za doktorja filozofije v četrtek, dne 23. nov. t. l. opoldne v veliki dvorani ljublianske univerze g.

4. Navajajo se, da bi ljubili snago, čednost in red v vseh svojih delih. Če tudi v nobeni uri vsega pouka ne smemo pozabiti na to, da negujemo lepočutje, vendar ni predmeta, ki bi bil bolj primeren, da goji zmisel za lepoto in da to tudi more pokazati, nego risanje.

e) Delo.

Živimo, da delamo. Začetek dela je igra. Prve otroške risbe so igrače, zabava. Čečkarije pa so začetek tistega posla, ki postane pravo resno risanje. Ako ta otroška opravila po načrtu vodimo, tako da prehajajo od lažjega na težje, tedaj tudi morajo uspeti. Vsak uspeh v delu pa vzbudi veselje do dela. Prednost pred vsem delom v šoli ima risanje zato, ker je uspeh viden.

Zato tudi ponajveč otroci radi rišejo; imajo torej veselje do koristnega dela. Vsako delo pa ima največji vzgojni pomen. »Lenoba je vsega hudega mati;« lenoba je vse hudoenje začetek in še več je takih pristnoslovenskih pregovorov. Zaposlenost z risanjem odvrne marsikakega učenca od slabega početja. Ker je uspeh viden, bodri k tekmi. Otrok, ki se ne poprime drugega dela, pa vendarle včasih rad riše. To uči šolska praksa. Zato ima predmet vpliv na red in disciplino. Risanje torej

Stane Rape, učitelj na III. m. deš. lj. šoli v Ljubljani, sin okr. šol. nadzornika g. Andreja Rapeta. — Čestitamo!

— **Vse prijatelje »Zvončka«** nujno prosimo naj nam prijavijo imena novih naročnikov vsaj do 1. decembra, da nam bo mogoče prvo številko prihodnjega letnika natisniti v zadostni nakladi. — Kdor še ni poravnal naročnine, naj to gotovo stori do 1. decembra, ker mu sicer ne bomo dostavili zadnje (12.) številke letošnjega letnika. — Tovariši in tovarišice na delo!

— **Iz Vel. Lašč.** Pred kratkim se je od nas poslovil mož-poštenjak, **tov. Franc Štefančič** ki je kot nadučitelj služboval dolgih 19 let na tukašnji šoli. Bil je priznani marljiv in vesten učitelj ter obče znana in priljubljena osebnost trdnega značaja. Ob priliki poslovilne konference učiteljstva je poklonil 75 Din, ostalo učiteljstvo pa je zložilo 90 Din za tukašnje revno šolsko mladino. — Na presrčnem poslovilnem večeru, ki so se ga udeležili vsi tisti, ki so poznali v njem in njegovi družici mirne in značajne duše, se je naravnano do Sokolski dom v Vel. Laščah 134 Din 75 p. — Vrlemu učitelju in dobremu tovarišu, kot tudi njegovi družici, želimo obilo sreče in zadovoljnosti na novem službenem mestu. Sosedom Ribničanom pa zamoremo le čestitati na taki pridobitvi.

— **Iz Semiča**, 16. dne pr. m. je umrl v pokopani šolski ravnatelj **tovarš Matko Bartel**. Delaven in vesel, kakor je bil vse življenje, je delal in bil dobre volje do poslednje ure. Dopoldne je še uradoval v posojilnici, obiskal, kakor vsak dan, svoje tovariše pri obedu nekoliko zapel, ob 16. uri pa je njemu zapel mrtvaški zvon. Kako je bil spoštovan in priljubljen, je dokazal njegov pogreb. Tovariši, mnogo tovariševih pogrebov sem že videl, a tako veličastnega, kakor je bil Bartel-iev, še ne! Šolska mladina, požarna bramba, delavsko društvo, polnoštevilni posojilniški in občinski odbor, nad 30 tovarišev, 12 duhovnikov in nebroj ljudstva je spremilo tovariša k počitku. Ob grobu se je od njega poslovil predsednik Belokranjskega učiteljskega društva tovariš Barle in v imenu ljudstva prior nemškega viteškega reda Valerij Učak. Spavaj sladko vrlji tovariši!

— **Prekmurci!** Naše — Mursko-soboško — društvo šteje 97 članov. Med nami je 24 »članov« ki še niso vplačali ni vinarja članarine za tekoče leto. 17 je sa onih, ki so poravnali članarino le delno. — K temu se pripominja, da je tov. blagajničarka zaostaleže ponovno opominjala seveda, brezuspešno. Prijatelj(ice), dolžniki in dolžnice! Tako ne gre! — Naša blagajna mora zadostiti glavni blagajni v Ljubljani, ta zopet v Beogradu. — Ako kdo misli, da je lahko član društva brez članarine, se moti! — Če ne bo to pomagalo pridemo v kratkem na dan z imeni. — Odbor.

— **Kapa »Hyg«** za pokončavanje glavnih uši. Opozorjamo vse šole na današnji inerat ter priporočamo to izborno sredstvo vsem šolam v nabavo. — Ni je menda šole, kjer bi se ne pojavile že med učenci uši, ki povzročajo šoli, staršem in učiteljstvu mnogo nepravil. Kapa za uničevanje uši priporočajo vsi šolski zdravniki in je v uporabi na nešteti šolah. Vsaka šola naj bi se okoristila z enkratnim malenkostnim izdatkom s to pripravo, ki jo priporoča tudi višji šolski svet. Vsa šolska vodstva dobe v kratkem natančnejše podatke in navodila.

— **Na Vernih duš dan** se je zbralo v Učiteljski tiskarni nekaj voditeljev osnovnih šol, ki so pooblastili tovariša Janka Žirovnika, naj opozori viš. šol. svet, da so

vodi učenca do delavnosti, zato je velikega pomena v vzgoji.

f) Ljubezen do prirode in domovine.

Nabožna čustva.

Novodobni risarski pouk prevzema svoje pobude le iz prirode. Na ta način vodi učenca, da mora prirodo opazovati, jo spoznavati, jo občudovati. Ker jo pozna natančno, zlasti njeno lepoto in njene skrivnosti, se izčim spoštovanje do nje in končno ljubezen.

Z ljubeznijo do nje pa se vzbudi tudi ljubezen do domovine. Kdor je študiral krasoto domovine s svinčnikom in čopičem v roki, temu se bode vtisnila neizbrisljivo v srce. Le kdor jo dobro pozna, mora ljubiti kako stvar. Risanje daje hrane ljubezni do domovine.

Z ljubeznijo do prirode in domovine se vzbudi pa tudi nabožna čustva. Čustvo za lepo vzbudi čustva do izvira vse popolnosti in lepote. g) Uživljanje umetnosti.

Vir umetnosti je bil vsikdar študij prirode. Kdor hoče umetnino umeti in jo uživati, mora poznati tudi vire, iz katere umetnost zajema. Sicer ne more poznati razmerja med prirodo in umetnostjo. Zato pa si je tudi nadel ris. pouk nalogo, prirodo študirati,

jim bile ukinjene opravilne doklade, ki so jim v dekretih priznane in se všteto tudi v pokojnino in zaprosi, da stori primerne korake, da se to ukinjenje razveljavi in se naknadno izplačajo zaostale doklade.

— **Razpis nadučiteljske službe pri Sv. Vidu p. Ptuj.** Nadučiteljska služba na šestrazredni osnovni šoli v Sv. Vidu pri Ptuj se je po pomoti razpisala kot štiri razredna.

Naša samoizobrazba.

—s »O domoljublju«, predaval pri Okrajnem učiteljskem društvu za Prekmurje v Murski Soboti, dne 11. novembra t. l. tov. Tone Lazar.

—s »O postanku in razvoju družabnega reda«, predaval pri Gornjegrskem učit. društvu, dne 4. novembra t. l. tov. Sotler.

—s »Protestantska doba in njeno šolstvo v Sloveniji«, predaval pri Kamniškem učit. društvu dne 8. novembra t. l. tov. Ciril Petrovec.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl Iz knjige nasilja. (Ob obletnici rapsalske pogodbe — 12. novembra 1922). Izdal »Pokrajinski odbor Jugoslovanske Matice v Ljubljani«. Natisnila Učiteljska tiskarna, 1922.

—kpl **Mati narave pripoveduje**. Prirodopisne pravljice. Spisal K. Ewald. Slovenski mladini povedal P. H. — Natisnila in založila Učiteljska tiskarna. — 24 Din.

—kpl **Antologija savremene jugoslovanske lirike**. Dr. Mirko Deanović i Ante Petrić. Izdaje knjižare Vinko Jurić — Split. 1922. Cena 30 Din.

—kpl **Tiskovna zadruga v Ljubljani**. V naši založbi je ravnokar izšla knjiga **Anton Melik: Jugoslavija II. del** (zemljepis). I. snopič. Strani 296. Cena 21 Din, po pošti 1.51 Din več.

—kpl **Planinski koledar**. Uredil Fr. Kocbek, nadučitelj v p. v Gornjem gradu. Založil Bruno Rotter v Mariboru, Krekova ulica 5. Cena 6.50 Din, s pošto 7 Din.

—kpl **Za Miklavža primer n dar mladini** je najnovejša knjiga »Mati narava pripoveduje«, prirodopisne pravljice. Spisal K. Ewald. Slovenski mladini prevedel P. H. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna. Cena lepo vezani knjigi 24 Din.

—kpl **V. Řepa: Český rychlopis**. Cena 0.20 Kč. — Tisk. Bisk. knjižtarnica C. Budejovice. — Nák. Vlastním.

—kpl **Družba sv. Cirila in Metoda** razpošilja koledar za leto 1923. s prošnjo, da ga blagovolite sprejeti in porabiti priloženo položnico. Cena koledarju je 10 Din. Preplačila se hvaležno sprejemajo. Kdor bi ne hotel obdržati koledarja, naj ga izvoli v teku 8 dni vrniti v istem zavoju s pripomnjo: Nazaj! Ne sprejem! Takih vrnitev ne želi, marveč se nadeja prijaznega sprejema in plačila vodstvo. — Kdor koledarja ni prejel, naj piše ponj! Ne zabite C. M. D.!

—kpl **Slovenski pesniki in pisatelji**. (Primereno za Miklavža mladini!) — Za mladino prirejata Fran Erjavc in Pavel Flerč. Tiska, izdaja in zalaga »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Doslej so izšli: II. zvezek: Fran Levstik, ilustr. A. Koželj, cena elegantno vezan 20 Din. III. zvezek: Matija Valjavec, ilustr. R. Subić, elegantno vezan 30 Din. V. zvezek: Fran Erjavec, ilustr. F. Podrekar, cena elegantno vezan 40 Din. V tisku je: X. zvezek: Josip Stritar, ilustr. S. Santel. Pripravljata se: VII. zvezek: Simon Jenko, XII. zvezek: Janko Kersnik. Zbirka bo obsegala vse najboljši slovenske pisatelje in bo ilustrirana od prvih slovenskih umetnikov, tako, da bo podala popoln pregled slovenske književnosti in upodabljačo umetnosti. Ne smela bi manjkati v nobeni slovenski hiši. Primereno kot Miklavževo darilo mladini!

Naše narodno prosvetno delo.

Šolski odri in pevski zbori.

—do **Otroški odri ne delujejo le dobro, marveč izvrstno**. Hajdina pri Ptuj. Bilo je dne 23. julija t. l. Neznosno vroč nedeljski popoldan. Vsi prebivalci ptujskega mesta so se pred žrečim solncem takorekoč poskrili po svojih stanova-

zvezo med prirodo in umetnostjo razumeti pomagati in narod vzgojevati, da res občuti užitek, ko motri umotvore.

Šola je že gojila od nekaj zmisel za umetnost; storila pa je to in stori še danes enostransko. Za pesništvo skrbi snov iz čitanja, za godbo petje; gledališče goji dramsko umetnost. Prirejajo se predstave za učence in predstave, kjer sami nastopajo. Za ples in ritmično gibanje skrbi telovadba.

Upodabljača umetnost ostala je pastorek. Naj bi se to predručilo z opazovanjem umetnin, in da se umetnine razumejo, naj pomaga risanje, sploh pouk v upodabljanju.

Narod naj bi dobival hrane za najplemenitejša čustva, ko bi posecal cerkve, muzeje, zbirke slikarji in skulptur in druge umetniške zavode, da bi se ne vdal tistim nižjim čustvom, ki so za njegovo vzgojo in za narod propad.

Iz vsega zgoraj navedenega posnamemo. Risarski pouk pospešuje kot vsakega razumljiv jezik vse dušne zmožnosti najbolj tako, da čisti nazore in predstave, in učinkuje na čustvo vzgojno in plemenito, ker daje vsem višjim čustvom hrane.

(Dalje prihodnjič.)

njih. Meni pa kljub vročini ni dalo občutka doma. Le ven le ven iz zaduhlega zidovja v prosto naravo! Izprehod me popelje preko dravskega mostu po cesti v prijazno poljsko vas na Hajdino. V nedosredni bližini vaške cerkve na nekoliko vzvišenem terenu sredi zelene trate zapazim lično poslopje, katerega je ljudstvo naravnost oblegalo. Mnogo ljudi pa je bilo še videti na številnih potih in so ti imeli vsi svoje korake usmerjene tje. V vojni dobi bi bil mislil, da se tam deli podpora. Mikalo me je, da poizvem, kaj bi naj to bilo, kaj to pomenilo. Radovednost mi je utešil naglih korakov za menoj prišedši pristen »polanec«, ki mi je kratko z nekakim posebnim ponosom in povdramkom razložil, da je to poslopje naš (hajdinski) Izobraževalni dom v katerem imajo naši (hajdinski) šolarji danes neko predstavo ter bo treba nekoliko hitreje stopiti da se nič ne zamudi, ker bo, kakor so to otroci že doma znali povedati, prireditev »hudo« lepa. Kmalu nato sem že stal ali bolj resnično povedano, nekako plaval v do zadnjega kotička zasedeni, nabito polni, dokaj obsejni pritični dvorani, priril pa sem se notri s pomočjo drugih na nek čuden način — skozi okno kahti skozi vrata zaradi prenapolnjenosti dvorane ni bilo mogoče.

Hrup po dvorani se je nenadoma polegel. Pred zastor je stopil šolski vodja, govoril navzočim nekoliko primernih, navdušujočih besed v pozdrav in obrazložil na kratko vzpored in namen prireditve. Po danem znamenju se je zastor dvignil. Nastala je grobna tišina. Na oder so v najlepšem redu prikorakali šolarji-pevci, 40—50 po številu. Brez kakršnegakoli prerivanja je vsak zavzel svoj mu že po pred določeni prostor. Že šamo ta discipliniranost je napravila na gledalce zelo dober utis. Kai pa šele petje! — Nismo se mogli dovolj načuditi vsestranski dovršenosti istega. Učitelj Pogrujč je kot vodja pevskih točk pokazal svoje zmožnosti na glasbenem polju in neumorno delavnost, ki zasluži nedeljeno priznanje. Kot pevske točke so bile na vzporedu Škraupova: »Kje dom je moj«, Fleišmanova: »Beseda sladka domovina«, Koroška narodna: »Gorčez izero«, Novotnyjeva: »Krasen pogled na ta nežan svet« in kot zaključek Narodna himna: »Bože pravde«. Odmore v oddih pevcem so izpolnile deklamacije. Kot deklamatorji so nastopali učenci in učenke od početnega do najvišjega, to je 6. razreda ter prednašali Končan: »Otrokovo domoljublje«, »Nekaj o nosku«, »Jaz na nekaj vem«, Župančič: »Pripovedka o nosku«, Černej: »Bogdanček Jugoslovaneček«, »Na izletu«, Gregorčič: »Siromak in življenje ni praznik«, Aškerc: »Svetinja« in Maister: »Na straži«. Otroci so nastopali neprisliljeno, samozavestno in prednašali ljubko blagoglasno, gladko, s pravilnim nepretiranim naglasovanjem ter se lahko reče, da so tu poedini razredniki tekmovali za najboljši uspeh. Pila se je poznala in je docela prišla na svoj račun.

Kai pa nai še h koncu rečem o igri »Laznjiva Milena«, s katero se je prireditev zaključila. Po moji popolnoma nepristranski sodbi je bila igra krona celi prireditvi. Da se zamore z navadno in priprosto vaško deco v tem pogledu doseči takšen uspeh, do tega dne nisem verjel. Mladi igralci so igro v celem obvaldali in zato so nastopali mirno in brezhibno. Pozlobitev v igro je bila popolna. Igrali so s srcem in to je bilo tisto, da je igra tako učinkovala. Koliko potrežljivosti, truda in časa pa je bilo v dosegu takega uspeha treba, bode pa najbolje vedela učiteljica Anica Bezjakova, ki je igro vodila in pa njene tovarišice sotrudnice. Izrednemu moralnemu uspehu nasproti je stal v ravnotežju gmotni uspeh, saj je nesla ta prireditev ako sem prav slišal, 1000 Din. Za razmere na deželi nekaj posebno redkega. Vodstvu hajdinske šole, tamošnjemu učiteljstvu sploh celi šoli pa je na dovršenem splošnem uspehu častitati. Le tako po začrtani poti naprej! Na ta način bo mladina kmalu naša in z njo tudi narod. — Prihodnjih prireditev pa ne prireajte le za domačine in za tiste, ki na nie le slučajno pridejo, kakor na pr. iaz, ampak tudi za svoje sosede, zato iste primerno in pravočasno razglasite! Zdravo!

Klosterski — do **Iz prijaznega Št. Vida pri Grobelnem** smo iz časopisov posneli sledečo novico: V nedeljo, 22. oktobra so priredili naši fantje in dekleta v šoli žalgro »Mlinar in njegova hči«. Dolgo časa že ni bilo pri nas nobene igre, zato so prišli ljudje od vseh strani da vidijo zopet domače fante in dekleta na odru. Ti so za-

res dobro igrali. Kar čudili smo se mirnosti in sigurnosti s katero so nastopali. Vsak se je vživel v svojo vlogo kakor star, že izkušeni igralec. Gledalci so bili izredno zadovoljni in izrazili so željo, naj se igra ponovi. Le škoda, da je slabo vreme v nedeljo, 29. oktobra odvrnilo mnogo ljudi, ki bi sicer prišli k ponovitvi. Hvalježni smo igralcem za prireditev, ki je bila nam lep užitek dobredelnosti pa je prinesla lepe dohodke. Glavno delo in skrb obeh prireditev je imel seveda učitelj in igrovodja Franjo Pogačnik, ki delujeta že skoraj dve desetletji. Pa tudi drugo učiteljstvo je vrlo pridno na delu za blagor in napredek naroda. Vsem činiteljem na kulturnem polju čast in hvala!!

Književnost in umetnost.

—k **Iz knjige nasilja**. (Ob obletnici rapsalske pogodbe.) Cilji laškega nasilja. — Knjiga nasilja. — Cerkevne razmere. — Naša društva. — Politično življenje. — Laška justica. — Krnski dogodki. — 12. novembra 1920.

—k **Antologija savremene jugoslovanske lirike**. Iz predgovora: Opća želja za uzajamnim upoznavanjem tekovina svih delova našega naroda navela nas je, da se latimo ovog pokušaja. Budiči da do sada nismo imali antologije, u kojoj bi bio skupno sabran izbor iz sva tri dela naše književnosti, hteli smo da ovom knjigom u prvom redu pridonese našemu međusobnom poznavanju i zblizenju na književnom polju. — Nismo išli za tim da dademo potpuno pregled razvitka naše novije lirike, već smo voleli da pružimo strogim izborom ono, što je po našem sudu najbolje u našoj savremenoj lirici. Vođeni ovim estetskim kriterijem morali smo ili potpuno izostaviti ili izvrstiti tek neke pesme izvesnih pesnika, koji su samo za svoje doba mogli nešto da znače, te im poezija nije mogla da preživi ukus periode, u kojoj je nastala. Pri izabiranju pesama pojedinih pesnika bio nam je takođe uvek merodavan estetski momenat, i zato se nije moglo svakog pesnika ujedno i potpuno prikazati i okarakterisati, kako bi to zahtevala književna kritika i povest književnosti. — Ograničili smo se na savremenu liriku nešto zbog toga, što su starija kao i novija lirika već bar nekako poznate i po dosadanjim antologijama, a nešto i zato, što su one danas više predmetom specialnijeg zanimanja, dok je savremena poezija donekle najaktuelnija, te može više da zanima i našu širu publiku. — Jedna među najvećim poteškoćama pri sastavljanju ovog prvog pokušaja, da se u jednoj antologiji skupno prikažu sve tri grane naše lirike, bila je tome, što još nemamo jedne povesti književnosti, koja bi zahvatila i skupno obradila celu našu trojmenu književnost. Zato smo svrstali zasebno i paralelno pojedine skupine, srpsku, hrvatsku i slovensku, prema tome kako su se one zasebno i paralelno razvijale, iako su bile u međusobnim vezama. — Razdelili smo zbirku u tri dela prema historičkim periodama, koje teku donekle paralelno kod sva tri dela naše književnosti. Od realizma, preteče novog pokreta u poeziji, prelazimo preko Moderne na današnji stadij naše najnovije lirike. Ovakova je razdeoba ispravna, kada se prikazuju skupno sve tri grane naše lirike, jer pesnički prozivodi jedne periode imaju međusobno više srodnosti, pa bili iz ma kojeg dela naše troimene lirike, nego li pesme dviju raznih perioda a istoimenog ogranka. — Nužno ograničenje opsega knjige onemogućilo nam je da izvrstimo nekoje dobre, ali odulje pesme (n. pr. Župančičevu »Dumu«, Nazora »Kiklopa«, i dr.). Jednako je izostala i po koja dobra pesma dobrih pesnika, da ustupi mesto relativno slabijoj, iako dobroj pesmi kojeg manjeg pesnika, jer bismo se inače bili morali ograničiti na premalen broj pesnika. — Dajemo javnosti ovaj pokušaj, jako svesni nemogućnosti da se ovakovom radnjom zadovoljimo jednog pesnika, ipak u nadi, da će ovaj prvi pokušaj pospešiti i olakotiti dalji rad na ovom polju te da će ga se uskoro doterati i upotuniti. — U Splitu decembra 1921.

—k **2. Sv. »Učitelja«** — za oktobar 1922. god. Mih. M. Stanojević, Osnovi za izradu nastavnog plana i programa za narodne škole. Drag. Branković, N. Sad, Eksperimentalna Psihologija kao prirodna nauka. Dr. Paja Radosavljević, Nju-jork, Moderne metode za odabiranje vrlo darovitih đaka. Andra Gavrilović, Beograd, O Gundulićevoj Elici. Čed. Bušetić, Prilep, Priprema za početno čitanje i pisanje. Ch. Letourneau, Defini mentalitet u prev. od H. P. Miloševića uč. — Školski život. Vuj. Pešković, Beograd, Na početku nastavnog rada u osnovnoj školi. — Prosvetni pregled. Kraljevina SHS. — Bugarska — Sjedinjene Američke Države — Francuska — Engleska — Švajcarska. — Književni pregled. A) Doma čitknjiga. Sreten Dinić, Iz carstva mraka, ref. Dim. Đ. Dim. B) Stranah. F. A. Soukup, Uvod do etniku, ref. Bl. M. Radojevića. — Književne bera, Ludwig von Bethoven, ref. Drag. P. Ilića. — Beleške: Nova žen. učit. škola. — Regulisanje crkveno-školskih pitanja s Rumunijom. — Izložba u Obdanistu. — Preuredjenje Gl. Prosv. Saveta. — Zakon o građ. školama. — Priznanja godina službe. — Turski udžbenici. — O osnovima južno-slovenske kulture. — Proslava Kumonovske bitke. — Ispiti zrelosti u srednjim školama. — Nastava pevanja. — Statistika.

—k **Anton Melik: Jugoslavija** (Zemljepis). II. del. I. snopič. Pota in cilji 11—12. zvezek. Strani 296. Drugi del Melikove Jugoslavije je pravkar izšel in prinaša v prvem snopiču podroben popis pokrajin in mest v Sloveniji, Istri, Hrvatski in Slavoniji, Dalmaciji ter Bosni in Hercegovini. Popis ostalih pokrajin naše države izide v drugem snopiču še pred Božičem. Delo se odlikuje po točnih in natančnih podatkih na podlagi ljudskega štetja iz leta 1921 ter bo dobro služil ne samo šolam temveč tudi trgovcem in vsakomur ki hoče spoznati našo državo. Finejša izdaja celega drugega dela izide pozneje.

—k **Mati narava pripoveduje**, prirodopisne pravljice. Pripovedke, ki jih diči izredno

